

PROGRAMMA

ETHIEK VAN LEVEN EN ZORGEN

CURSUSLEIDING

Arjo Klamer

hoogleraar Economie van kunst en cultuur, Erasmus Universiteit Rotterdam

Pieter Wijnsma

zelfstandig adviseur en coach, voormalig directeur van de Academie voor Medisch Specialisten, werkt aan een proefschrift over de ethiek van het zorgbestuur

Het programma bestaat uit negen modules van 15.30 tot 21.30 uur, steeds op een donderdag. Per module krijgt u vooraf delen uit klassieke werken te lezen, evenals enige moderne literatuur. Per keer ongeveer vijftig pagina's leeswerk. De literatuur wordt intensief besproken.

Daarnaast wordt u gevraagd casuïstiek in te brengen; liefst op papier. Voorafgaand aan de cursus schrijft u een korte biografie en een toelichting op de morele vraag die u in de cursus nader wilt onderzoeken. We sluiten af met een beknopt essay, waarin u probeert een antwoord te geven op die startvraag. De eigen morele vragen vormen het startpunt voor de cursus en de filosofie wordt door het hele programma heen ook voortdurend terugvertaald naar morele vragen in het eigen werk en het eigen leven.

Doelstellingen

- Ontwikkelen van het eigen morele gevoel en verheldering van het eigen ethisch handelen in de zorg en in het leven
- Bewustwording van de invloed van de belangrijkste stromingen in de ethiek en ontdekken met welke stroming je de meeste affiniteit hebt
- Het voeren van indringende gesprekken over filosofie en de eigen praktijk met inspirerende filosofen en collegae.

Deelnemers

Medisch specialisten, huisartsen, specialisten ouderengeneeskunde en overige medici.

Standaard opbouw modules 2 – 8 (bij module 7 komt de gastdocent 's middags)

- 15.30 Bespreken huiswerk op basis van vorige college en voorbespreking thema van de avond
- 17.30 Diner
- 18.30 Bijdrage gastdocent (behalve module 5)
- 21.25 Bespreken opdrachten volgende keer
- 21.30 Afronding

Locatie

Alle modules vinden plaats in conferentiecentrum Samaya in Werkhoven (zuidoostelijk van Utrecht).
Het eten is vegetarisch.

Module 1 – Leidmotief
4 oktober 2018

Mensen geven betekenis aan hun leven door het in verhaalvorm te gieten. We bespreken de wijze waarop iedereen dat doet en wat dat wil zeggen. En we nemen de tijd om voor ieder afzonderlijk een goede vraag te formuleren die als persoonlijke rode draad door de cursus heen kan fungeren. We zullen daar regelmatig op terugkomen.

Module 2 – Voortreffelijkheid
8 november 2018

Veruit de oudste stroming in het westerse denken over ethiek is de deugdethiek. Sinds enige decennia staat deze weer volop in de belangstelling als mogelijk antwoord op de tekortkomingen van latere stromingen. De oorspronkelijke betekenis van het Griekse woord voor deugd is 'arètè': voortreffelijkheid. Wanneer is iemand moreel voortreffelijk?

Gastdocent: **Tazuko van Berkel**, universitair docent klassieke oudheid, Universiteit van Leiden

Module 3 – Plicht
13 december 2018

Dé filosoof die een breuk in het denken over ethiek teweegbracht was Kant. Kants opvattingen zijn nog steeds zeer invloedrijk. Zijn vertrekpunt is de 'categorische imperatief': handel zoals je wilt dat iedereen zou handelen. De startvraag is dan 'Wat moet ik doen?'. Kants ethiek staat bekend als de plichtsethiek. Eerst leven we ons in in de denkwijze van elke stroming voordat we andere mogelijkheden onderzoeken; steeds met de eigen praktijk en het eigen leven in gedachten.

Gastdocent: **Wim Dubbink**, hoogleraar Bedrijfsethiek, Universiteit van Tilburg

Module 4 – Levenskunst
17 januari 2019

Nietzsche verklaarde dat God dood is, en dat mensen hun ketenen moeten afwerpen en zelf hun leven moeten vormgeven. Hij werd daarmee de inspirator van de filosofie van de levenskunst: de moderne vorm van voortreffelijkheid. Biedt dit een antwoord op vragen over vrijheid, waardigheid en authenticiteit? Of wordt hiermee eenieder volledig op zichzelf teruggeworpen?

Gastdocent: **Paul van Tongeren**, emeritus-hoogleraar wijsgerige ethiek Radboud Universiteit Nijmegen

Module 5 – Vakmanschap
14 februari 2019

Een goed arts zijn vereist voor alles vakmanschap. Goed vakmanschap vereist dat je daar tot in de vezels van je persoonlijkheid in getraind bent. Om te kunnen excelleren als vakman of vakvrouw is niet alleen 'technische', maar ook morele voortreffelijkheid vereist. Wat houdt het in om een goed vakman of vakvrouw te zijn? Hoe wordt je dat? Wat is daarin essentieel? Is het mogelijk om die voortreffelijkheid te bereiken? Wat vereist dat voor uw eigen ontwikkeling als vakman/-vrouw?

Gastdocent: geen

Module 6 – Het systeem
21 maart 2019

Het beoefenen van het artsenvak vindt altijd plaats in een organisatie. En die organisatie functioneert binnen het zorgstelsel. Zonder dat systeem geen medische professie. Het systeem dreigt de professie echter te overwoekeren. Bureaucratie en geregleerde marktwerking zijn ook gebaseerd op morele overwegingen. Hoe verhouden die zich tot de moraliteit, die inherent is aan de professie? Wat betekent dat voor de uitoefening van het vak als arts?

Gastdocent: **René ten Bos**, hoogleraar Filosofie en organisatietheorie, Radboud Universiteit Nijmegen, Denker des Vaderlands

Module 7 – De maakbaarheid van de mens en de markt
18 april 2019

De geneeskunde vermag steeds meer. De vraag is waar de grenzen liggen. Die zijn voorlopig nog niet in zicht. Gaat de levensverwachting naar 150? Is ouderdom een ziekte? Moeten we onze gebreken aanvaarden of streven naar voortdurende vergroting van onze fysieke en mentale capaciteiten? Waar ligt de grens tussen geneeskunde en verbeterkunde?

Hoe verhouden deze vragen zich tot de inrichting van de zorg als stelsel? Moeten we alle ‘verbeterkunde’ aan de markt overlaten? Wat zijn eigenlijk de waarden, die ten grondslag liggen aan de markt en aan het economisch denken? En wat betekent dat voor de inrichting van de zorg?

Gastdocent (‘s middags): **Maartje Schermer**, bijzonder hoogleraar ‘Filosofie van de geneeskunde en de maakbaarheid van de mens’

Module 8 – Goed zorgen
23 mei 2019

Zorgen is niet voorbehouden aan medici en ook niet aan zorginstellingen. Zorgen doen we primair voor elkaar. De ‘zorgethiek’ is een recente stroming in de ethiek, die haar wortels vindt in het pastoraat, de verpleegkunde en het feminisme. Wat impliceert dit voor ons denken over de manier waarop wij het zorgen hebben vormgegeven in onze samenleving? Wat is het verschil tussen zorgen en behandelen? Welke rol speelt macht hierin? Zou het anders kunnen?

Gastdocent: **Marian Verkerk**, hoogleraar zorgethiek, Universiteit van Groningen

Module 9 – Antwoorden?
20 juni 2019

We sluiten het programma af met de bespreking van de persoonlijke essays van alle deelnemers. Daarin keren we terug naar de startvraag die ieder aan het begin voor zichzelf geformuleerd heeft. Wat heeft eenieder deze reeks van gesprekken gebracht en hoe verder? Wat betekent dit voor uw werk? En voor de inrichting van uw leven?